

Normkritik, vad är det?

Normkritik är ett nytt begrepp som skapats i Sverige baserat på Kevin Kumashiros teorier. I Sverige har det varit vanligt att arbeta med tolerans – att det är viktigt att vara tolerant och kunna tolerera andra människor olikheter. Normkritiken har uppkommit ur ett problematiserande av detta toleransperspektiv. Med ett toleransperspektiv delas människor in i "vi" och "dom". Till exempel "vi" som ska tolerera "invandrarna" dom "homosexuella", "det är ju synd om dom" och så vidare. Problemet med toleransperspektivet är att uppdelningen i "vi" och "dom" förstärks, samt att normen "vi" får makten att tolerera "dom andra".

Toleransperspektivet osynliggör makten och normerna och förstärker just dessa istället för att problematisera det som gör att diskriminering uppkommer. De som ingår i gruppen "vi" tar sig rätten att bestämma över andra människors rättigheter och handlingsutrymme. Det är därför viktigt att vi byter perspektiv och börjar synliggöra normer och vilken status och makt som medföljer. Det handlar om att arbeta med att lägga till och respektera, genom att problematisera normen istället för det som avviker från den. Normkritik är ett effektivt sätt att arbeta med alla diskrimineringsgrunderna.

Med normkritik är det viktigt att se sig själv och kritiskt granska vilka normer det är jag förmedlar samt hur en själv måste förhålla sig till olika normer om kön, könsuttryck, etnicitet, sexualitet, religion, klass och funktionalitet. Dom som bryter mot normen rättas och straffas på olika sätt som till exempel med kommentarer: "vi ska ha tjejkväll" vilket är uteslutning eller kommentaren "var inte så känslig" vilket är förlöjligande, eller genom skällsord som "jävla bög", "hora", "kärring" eller "svartskalle" osv. vilket tydligt visar på normer. Det här gör att människors handlingsutrymme krymper och arbetsmiljön försämras.

Ett normkritiskt förhållningssätt gör att vi blir medvetna om normer och hur dom påverkar och skapar maktskillnader och först då kan vi bli normmedvetna och välja att göra på nya sätt i mötet med andra människor.

Med normkritiskt förhållningssätt kan vi förebygga diskriminering, kränkningar, skapa större trygghet och skapa arbetsplatser och organisationer med bra arbetsmiljö.

Läs även vår checklista om normkritiskt arbete.